

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTIKERTOMUS
VUODELTA 2022

Lumijoen valtuustolle

Sisällys

1 TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINTA.....	1
1.1 Tehtävät, toiminnan tarkoitus ja tavoitteet.....	1
1.2 Kokoonpano	2
1.3 Toimintamuodot.....	2
2 VUODEN 2021 ARVIOINTIKERTOMUKSEN KÄSITTELY	3
3 TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI	3
3.1 Toiminnalliset tavoitteet.....	3
3.1.1 Yleishallinto.....	4
3.1.2 Perusturvalautakunnan päävastuualueet	5
3.1.3 Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan päävastuualueet	6
3.1.4 Kehitys- ja elinvoimalautakunnan päävastuualueet	8
3.2 Taloudelliset tavoitteet.....	9
4 HENKILÖSTÖ.....	11
5 KUNTAKONSERNILLE ASETETTUJEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN	12
6 SISÄINEN VALVONTA JA RISKIENHALLINTA	12
7 YHTEENVETO.....	13

1 TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINTA

1.1 Tehtävät, toiminnan tarkoitus ja tavoitteet

Tarkastuslautakunta huolehtii kunnan hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämisestä. Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on:

- valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
- arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
- arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää;
- huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;
- valvoa Kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi; ja
- valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

Lumijoen kunnan hallintosäännön mukaan tarkastuslautakunnan on:

- seurattava tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista sekä muutoinkin seurattava tilintarkastajan tehtävien suorittamista ja tehtävä tarpeen mukaan esityksiä tilintarkastuksen kehittämiseksi;
- huolehdittava siitä, että tilintarkastusta varten on tarpeelliset voimavarat, jotka mahdollistavat tilintarkastuksen suorittamisen hyvän tilintarkastustavan edellyttämässä laajuudessa; sekä
- tehtävä aloitteita ja esityksiä lautakunnan, tilintarkastajan ja sisäisen valvonnan tehtävien yhteensovittamisesta mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla.

Tarkastuslautakunta antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Ennen arviointikertomuksen valmistumista tarkastuslautakunta voi antaa valtuustolle tarpeelliseksi katsomiaan selvityksiä. Tarkastuslautakunta voi raportoida tilikauden aikana valtuustolle myös muista merkittävistä havainnoista.

1.2 Kokoonpano

Valtuusto on valinnut toimikaudeksi 2021-2025 tarkastuslautakunnan jäsenet seuraavasti:

Varsinainen jäsen	Varajäsen
Junkkonen Tapio, pj	Juusola Veijo
Kukkohovi Hannu, varapj	Holmberg Anneli
Hirvasniemi Sirpa	Kyrö Sirkka

Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja ovat valtuutettuja. Lautakunnan sihteerinä ja pöytäkirjanpitäjänä on toiminut palvelusihteerinä Sari Lampela. Päätökset lautakunnassa on tehty puheenjohtajan esittelystä. Valtuusto on valinnut tilintarkastusyhteisöksi BDO Audiator Oy:n vuosille 2019-2022. Vastuullisena tilintarkastajana toimii KHT, JHT Eetu Rantakeisu.

Kuntalain 123 §:n mukaan tilintarkastajan on tarkastettava:

- onko kunnan hallintoa hoidettu lain ja valtuuston päätösten mukaisesti;
- antavatko kunnan tilinpäätös ja siihen kuuluva konsernitilinpäätös tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti sekä antavatko ne oikeat ja riittävät tiedot kunnan tuloksesta, taloudellisesta asemasta, rahoituksesta ja toiminnasta;
- ovatko valtionosuuksien perusteista annetut tiedot oikeita; sekä
- onko kunnan sisäinen valvonta ja riskienhallinta sekä konsernivalvonta järjestetty asianmukaisesti.

Vuoden 2022 tilintarkastus on sisältänyt 8,5 tarkastuspäivää. Tilintarkastaja KHT, JHT Eetu Rantakeisu on osallistunut vuoden 2022 arviointia koskeviin kokouksiin. Tilintarkastuksesta tehdyn sopimuksen mukaisesti tilintarkastaja on raportoinut lautakunnalle tilintarkastusohjelman toteutumisesta ja keskeisimmistä tarkastushavainnoista.

1.3 Toimintamuodot

Tarkastuslautakunta kokoontui kuusi kertaa vuoden 2022 toteutumisen arviointia varten.

Tarkastuslautakunta on laatinut arviointisuunnitelman toimikaudekseen vuosille 2021-2024. Sen lisäksi tarkastuslautakunta on laatinut vuosittain työohjelman.

Tarkastuslautakunta kuuli loppuvuodesta 2022 hyvinvointipäällikköä perusturvalautakunnan tavoitteiden toteutumisesta, palveluiden järjestämisestä sekä siirtymisestä hyvinvointialueelle. Sivistysjohtaja-rehtori oli kuultavana sivistystoimen ajankohtaisista asioista ja tavoitteiden toteutumisesta. Vs. kirjasto- ja kulttuuritoimenjohtaja, vapaa-aikatoimenjohtaja, etsivä nuorisotyöntekijä ovat antaneet omat katsauksensa omista sivistystoimen osa-alueistaan. Kiinteistöpäällikkö ja kunnaninsinööri ovat antaneet selonteon kunnan kehitystoimista. Lisäksi vuoden 2021 toimintaa ja tavoitteiden toteutumista ovat kokouksissa esitelleet Lumijoen kunnan tytäryhtiöiden Vesi Oy:n ja KOy Lumijoen Kartanon toimitusjohtajat. Talousjohtaja on esitellyt loppuvuodesta 2022

talouskatsauksen. Talousjohtaja esitteli lisäksi vuoden 2022 tilinpäätöksen. Kunnanjohtaja antoi selonteon kunnan yleistilanteesta ja ajankohtaisista asioista.

Tarkastuslautakunta on käsitellyt sidonnaisuusilmoitukset lokakuun 2021 kokouksessa ja saattanut muutokset valtuustolle tiedoksi. Tarkastuslautakunta on päättänyt ottaa käyttöön kunnanhallituksen suosituksen mukaisesti sähköisen kokousmenettelyn. Varsinaisen kokouksen pitäminen on kuitenkin ensisijainen toimintatapa.

2 VUODEN 2021 ARVIOINTIKERTOMUKSEN KÄSITTELY

Valtuusto käsitteli vuoden 2021 arviointikertomuksen 30.5.2022 § 48. Valtuusto merkitsi arviointikertomuksen tiedoksi.

Kunnanhallitus pyysi lautakuntia käsittelemään arviointikertomuksen oman toimialansa osalta. Kunnanhallitus, perusturvalautakunta, sivistys- ja hyvinvointilautakunta sekä kehitys- ja elinvoimalautakunta ovat käsitelleet arviointikertomuksen huomiot kokouksissaan.

Kaikki toimielimet antoivat vastaukset tarkastuslautakunnan huomioihin ja vastaukset on annettu tiedoksi valtuustolle. Hyvinvointikertomuksen valmistelua on hidastanut sosiaali- ja terveyspalveluiden siirtyminen kunnan omaksi toiminnaksi ja tästä johtuva työvoimaresurssin puute perusturvan puolella. Hyvinvointikertomuksen valmistelu tullaan aloittamaan syksyn 2022 aikana. Kunnanhallitus totesi vastauksessaan, että erillistä strategian toteutumisen arviointia ei ole tehty, mutta valtuustokaudella talousarviota ja toimintasuunnitelmaa laadittaessa on vuosittain päivitetty tavoitteita ja toimenpiteitä. Koronapandemian todettiin osin vaikuttaneen poissaolojen määrään, koska testitulosten odottelu sekä itse tautiin sairastuminen edellytti pidempää poissaoloa työpaikalta. Valtuusto merkitsi 12.12.2022 § 83 saadut vastaukset tiedoksi.

3 TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

3.1 Toiminnalliset tavoitteet

Lumijoen kunnanvaltuusto on hyväksynyt kuntastrategian ”Arjen luksusta - Lumijoki 2025” kokouksessaan 10.9.2018. Valtuusto hyväksyi kuntastrategian päivityksen kokouksessaan 29.3.2021 (§ 6). Vuoden 2022 tavoitteet on johdettu em. strategiasta. Valtuusto on kokouksessaan 14.11.2022 (§ 65) hyväksynyt kunnan uuden kuntastrategian ”Toteuta unelmasi Lumijoella 2023”.

Lumijoen kunnan visio 2030 on: Lumijoki, itsenäinen, rauhallinen, turvallinen ja luonnonläheinen helmi meren läheisyydessä tarjoaa houkuttelevan asuin ympäristön kaikille vauvasta vaariin. Uuden kuntastrategian visio on ”Toteuta unelmasi Lumijoella”.

Talousarviossa 2022 toiminnalliset tavoitteet on johdettu strategiasta. Strategiset painopisteet ovat: yhdessä yrittävä ja menestyvä, palveleva ja hyvän elämän eväät tarjoava. Kullekin painopisteelle on määritelty tavoitteet ja mittarit.

3.1.1 Yleishallinto

Strategian mukaiset painopisteet vuonna 2022 olivat Yhdessä yrittävä ja menestyvä, Palveleva ja Hyvän eväät tarjoava.

Painopisteille oli asetettu yhteensä 15 tavoitetta sekä mittarit. Asetetut tavoitteet toteutuivat pääosin. Tavoitteet, jotka eivät toteutuneet vuonna 2022:

- Tasapainoinen ja ylijäämäinen kuntatalous (tilikauden alijäämä 0,8 milj. euroa, erikoissairaanhoidon ennakoimaton kustannusten kasvu)
- Sote-palvelutuotannon saumaton jatkuminen tulevan palvelutuottajan kanssa (kilpailutuksessa ei saatu tarjouksia, siirto omaksi toiminnaksi 1.6.2022 alkaen)
- Yritysten toimintaedellytysten edistäminen ei toteutunut kaikilta osin (koronan rajoitukset)
- Näkyvä Lumijoki, viestinnän tehostaminen (markkinointisuunnitelmaa ei laadittu, viestintä lisääntyi, mutta ei vielä kovin suunnitelmallisesti)
- Kuntaa kehittävien hankkeiden toteuttaminen (hankkeita ei käynnistetty)

Venäjän hyökkäyssodan vuoksi miljoonat ukrainalaiset joutuivat jättämään kotimaansa. Ensimmäiset ukrainalaiset saapuivat Lumijoelle maaliskuun 2022 alussa. Vuoden lopun tilanteessa tilapäisen suojelun statuksella Lumijoella oli noin 70 ukrainalaista. Ukrainalaisia on majoitettu vapaisiin vuokra-asuntoihin. Kuluneen vuoden aikana ukrainalaiset lapset aloittivat koulunkäynnin perustetussa VALO- eli valmistavan opetuksen ryhmässä. Myös päiväkodilla aloitti muutama lapsi varhaiskasvatuksessa. Lumijoelle tulleista aikuisista osa on työllistynyt paikallisiin yrityksiin ja kunnan palvelukseen.

Pohjois-Pohjanmaalla valmistauduttiin hyvinvointialueen toiminnan käynnistymiseen. Lumijoella muutoksessa oli useampi vaihe. Sote-palveluiden kokonaisulkoistus päättyi toukokuun lopussa ja kunta otti palvelutuotannon omaksi toiminnaksi lääkäripalveluita lukuun ottamatta. Lääkäripalvelut kilpailutettiin keväällä ja kesäkuun alusta vuoden loppuun palveluiden tuottajana toimi Terveytesi Palvelut Oy. Palvelusopimus siirtyi muiden voimassaoleiden sote-palvelusopimusten mukana hyvinvointialueelle. Kesäkuussa kunnan palvelukseen siirtynyt sote-henkilöstö siirtyi edelleen liikkeenluovutusperiaatteella 1.1.2023 alkaen Pohteen hyvinvointialueelle.

Valtuusto vahvisti vuoden 2022 uuden kuntastrategian ”Toteuta unelmasi Lumijoella”. Positiivisen energian virralla kehitetään edelleen Lumijokea ja sen elinvoimaa talouden notkahduksesta huolimatta.

Talouden näkymät vuodelle 2022 olivat talousarviota laadittaessa hyvät, mutta loppuvuodesta tulosodotukset kääntyivät vahvasti alijäämäiseksi. Suurimpana yksittäisenä menonlisäystekijänä oli erikoissairaanhoidon syyskauden kohonneet kustannukset. Kokonaisulkoistuksen aikaiset kiistanalaiset kustannukset realisoituivat kunnalle negatiivisesti sopimuksen päättyessä. Sopimus oli kokonaisuudessaan kuitenkin kunnalle myönteinen.

Korona-ajan vaikutukset näkyivät edelleen myös henkilöstön lisäresurssien tarpeena opetus- ja varhaiskasvatuksen toimialueilla. Ennakoimattomat muutokset maailmantilanteessa vaikuttivat jonkin verran kunnan taloustilanteen heikkenemiseen. Erityisesti energian ja elintarvikkeiden hintojen sekä lainarahoituksen korkojen nousu ehti vaikuttaa menoja lisäävästi. Verotulot toteutuivat arvioitua paremmin, mutta kertymä ei nyt kohentanut talouden tulosta.

Talousarviossa yleishallinnolle asetetut taloudelliset tavoitteet saavutettiin. Toimintatuotot 29.124 euroa ylitti talousarvion (121,4 %) ja toimintakulut 765.355 euroa toteutuivat suunnitellusti (100 %). Toimintakate toteutui 99,3 %.

Talousarviossa yleishallinnolle asetetut toiminnalliset tavoitteet ovat pääosin toteutuneet. Taloudelliset tavoitteet toteutuivat talousarvion mukaisesti.

Tarkastuslautakunta tiedustelee, että miten strategian toteutumisen arviointi luottamuselimissä on suoritettu?

Tarkastuslautakunta toivoo, että tavoitteiden toteutumisen mittaamisen lisäksi arvioitaisiin myös toimenpiteiden vaikuttavuutta.

Myönteisen kuntakuvan kehittämiseksi viestintää ja tiedottamista lisättiin sekä järjestettiin kuntalaisia osallistava tilaisuus. Tarkastuslautakunta pitää hyvänä asiana viestinnän tehostamista eri medioissa kunnan näkyvyyden lisäämiseksi. Tarkastuslautakunta suosittaa kuitenkin viestintäsuunnitelman laatimista.

3.1.2 Perusturvalautakunnan päävastuualueet

Strategian mukaiset painopisteet vuonna 2022 olivat Yhdessä yrittävä ja menestyvä, Palveleva ja Hyvän eväät tarjoava.

Painopisteille oli asetettu yhteensä seitsemän tavoitetta sekä mittarit. Asetetut tavoitteet toteutuivat pääosin. Ostopalvelu lääkäripalveluista Terveytesi Palvelut Oy:n kanssa oli toimivaa ja palvelutuottajan raportointi avointa sekä tehokasta. Hyvinvointikysely toteutettiin keväällä, mutta tuloksista ja vastausaktiivisuudesta ei raportoitu. Kotouttamishjelma laadittiin kertomusvuoden aikana.

Sosiaali- ja terveystalouden ulkoistamista koskeva sopimus Suomen Terveystalo Oy:n kanssa astui voimaan 1.1.2018. Sopimus sovittiin päättyväksi 31.5.2022. Kun uudessa kilpailutuksessa tarjouksia ei saatu, valtuusto päätti ottaa sote-palvelut omaksi tuotannoksi 1.6.2022 alkaen siten, että nykyisen palvelutuottajan ja sen alihankkijan palveluksessa työskentelevä henkilökunta siirtyy liikkeenluovutuksella kuntaan. Terveytesi Palvelut Oy:n lääkäripalvelutuotanto alkoi 1.6.2022 ja palvelu sujui moitteettomasti. Raportit toiminnasta on saatu kuukausittain, terveysaseman toimintaa ja hoidontarpeen arviota on kehitetty. T3 aika on pyritty pitämään alle 21 päivässä.

Koronapandemialla ei ollut merkittäviä vaikutuksia vuoden 2022 toimintaan. Koronatilanteessa tehtiin viikoittaista yhteistyötä palvelutuottajan kanssa. Valvonta- ja

tarkastuskäynnit toteutuivat. Asiakas- ja henkilöstötyytyväisyyskyselyjä ei toteutettu. Asiakaskokemuksia käsiteltiin palautteiden pohjalta.

Lumijoen kunta on mukana työllisyyden kuntakokeilussa, jota valmisteltiin vuonna 2020 ja jonka toimeenpano käynnistyi maaliskuussa 2021. Alkuvuodesta työvoimahallinnon resurssipula vaikeutti työtä, mutta tilanne korjaantui kesällä ja työntekijä saatiin. Työmarkkinatuen kuntaosuudet ovat kääntyneet huomattavaan laskuun. Syksyllä kunnan työttömyysprosentti oli Pohjois-Pohjanmaan alhaisimpia (alin 3,9 % elokuu 2022).

Talouden hallinnan näkökulmasta kulmakivenä oli kiinteähintainen sote-palvelusopimus 31.5.2022 saakka. Tämän jälkeen muutokset talousarviossa ja toteutumisessa ovat olleet merkittäviä, kun kunta otti sote-palvelut omaksi toiminnaksi lääkäripalveluita lukuun ottamatta 1.6.2022 alkaen.

Perusturvalautakunnan toimintatuotot 521.479 euroa toteutuivat kolminkertaisena ja toimintakulut 7,4 milj. euroa ylittivät talousarvion 1,5 milj. eurolla ja kasvoivat vuodesta 2022 myös 1,5 milj. euroa eli 24,4 %. Lisämäärärahaa ei anottu em. ylityksen kattamiseen. Erityisesti erikoissairaanhoidon kustannukset nousivat sairaanhoitopiirin hinnankorotusten ja vaativien hoitojen vuoksi. Palveluiden ostot toteutuivat kuitenkin raamissa, mutta henkilöstökulujen osalta ylitys oli 1,3 milj. euroa, mikä selittyy osin sote-palveluiden muutoksella omaksi toiminnaksi, johon ei vielä talousarvion laadinta vaiheessa ollut valmistauduttu. Tämä johti osaltaan alibudjetointiin.

Talousarviossa perusturvalautakunnalle asetetut tavoitteet eivät toteutuneet. Toimintakulut ylittyivät 1,5 milj. euroa ja ovat 1,5 milj. euroa suuremmat kuin vuonna 2021.

Tarkastuslautakunta toteaa, että toiminnalliset tavoitteet toteutuivat pääosin tavoitteiden mukaisesti. Tarkastuslautakunta huomauttaa, että ylitykseen ei haettu lisämäärärahaa valtuustolta, koska ylitys havaittiin niin myöhään. Valtuusto käsitteli ja hyväksyi ylityksen kokouksessaan 27.3.2023.

Tarkastuslautakunta tiedustelee, onko talouden seuranta järjestetty riittävän ajantasaisesti, jotta päätöksenteossa käytettävä taloudellinen informaatio tukee riittävällä tasolla luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden työtä?

3.1.3 Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan päävastualueet

Perusopetuksen painopisteille oli asetettu yhteensä 11 tavoitetta sekä mittarit. Asetetut tavoitteet toteutuivat pääosin. Paikallisten opetussuunnitelmien päivitys toteutettiin OPH:n oppimisympäristön turvallisuutta koskevien määräysten mukaisesti. Henkilöstön osallistamisen osalta toteutettiin säännölliset, vuosittaiset kehityskeskustelut ja henkilökokoukset kerran kuukaudessa. Terveelliset ruokailutottumukset tavoitteen mukaisesti ravitsemussuosituksia sovelletaan kouluruokailussa. Kouluruokailussa on lisätty edelleen paikallisen lähiruoan sekä luomutuotteiden käyttöä. Oppilaat ovat osaltaan hoitaneet välituntivälinekioskia. Oppilaskunta ja tukioppilaat ovat toimineet aktiivisesti ja järjestäneet erilaisia teemapäiviä. Opiskelun tukeen on satsattu mm. lisäämällä erityisopetusta ja ohjaajaresurssia.

Opetusta on järjestetty normaalisti lähiopetuksena, mutta koronatartunnat ovat kuitenkin lisänneet ja pitkittäneet henkilökunnan sairauspoissaoloja ja sitä kautta lisänneet sijauskustannuksia.

Opetustoimen toimintatuotot 97.500 euroa toteutuivat 96,8 % ja toimintakulut 2,98 milj. euroa alittivat talousarvion 34.800 eurolla (98,8 %).

Varhaiskasvatuksen painopisteille oli asetettu yhteensä 11 tavoitetta sekä mittarit. Tavoitteet toteutuivat pääosin. Wilma otettiin varhaiskasvatuksen käyttöönotto vuoden 2022 aikana. Varhaiskasvatussuunnitelma on päivitetty ja lapsen varhaiseen tuen edistämiseen perustettu Lakastu -moniammatillinen ryhmä kokoontui neljä kertaa. Henkilöstön hyvinvointiin on satsattu mm positiivinen työympäristö, tyky-päivä, työhyvinvointikyseilyt ja kehityskeskustelut. Vuonna 2022 on saatu valtionavustuksia yhteensä 82.300 euroa erityisopetuksen ja turvattomista oloista tulleiden lapsien varhaiskasvatuksen järjestämiseen.

Varhaiskasvatuksen toimintatuotot toteutuivat 119,7 % ja toimintakulut 116,9 % eli talousarvion toimintakulut 1,3 milj. euroa ylitti talousarvion 163.164 eurolla.

Vapaa-aika- ja kulttuuritoimen painopisteille oli asetettu kuusi tavoitetta ja mittarit. Tavoitteet toteutuivat pääosin. Yhdistysiltoja järjestettiin kaksi kertaa ja yhteistyön vaikiinnuttamista jatketaan. Järjestöjä tuettiin avustuksilla niin, että harrastustoimintaa on voitu ylläpitää esim. kerhojen muodossa. Kesän 2022 aikana järjestettiin kulttuuri- ja liikuntarasteja, joita oli mahdollisuus suorittaa kävellen tai pyöräillen.

Kirjaston henkilökunta on neuvonut kuntalaisia tarvittaessa digitaidoissa ja sähköisten palveluiden käyttämisessä. Lukuinnostuksen lisäämiseksi on pidetty 16 satutuokioita, viisi nukketeatteriesitystä ja muutama kirjavinkkaus vuoden aikana. Koululle on järjestetty hankkeen puitteissa kirjailijavierailuja etäyhteyksin. Ikäihmisiä on opastettu eKirjaston ja sähköisten palvelujen käytössä.

Kunnassa on tehty kattava liikuntapaikkasuunnitelma, jonka pohjalta on tarkoitus edetä tulevana vuosina.

Vapaa-aika- ja kulttuuritoimen tuotot olivat 61.181 euroa (165,4 %) ja toimintakulut 309.247 euroa toteutuivat 95,5 %.

Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan toimintatuotot olivat 332.234 euroa (117,5 %) ja toimintakulut 4,4 milj. euroa (102,6 %) ylittivät talousarvion 114.000 eurolla. Merkittävin ylitys aiheutui henkilöstökuluista 0,13 milj. euroa, jotka ovat aiheutuneet pääosin koronan aiheuttamasta sijaishenkilöstön rekrytoinnista. Toimintatuotot toteutuivat tiliryhmissä myyntituottoja lukuun ottamatta suunniteltua paremmin.

Talousarviossa sivistys- ja hyvinvointilautakunnalle asetetut tavoitteet ovat pääosin toteutuneet ja tulosten raportointi tilinpäätöksessä on kattavaa.

Tarkastuslautakunta suosittaa, että mittareille asetettaisiin myös määrällisiä ja mitattavia tavoitteita.

Tarkastuslautakunta painottaa lasten ja nuorten koronaepidemian heijastusvaikutusten hoidon tärkeyttä ja riittävää resursointia myös jatkossa.

Tarkastuslautakunta toteaa, että vapaa-aika- ja liikuntatoimen tapahtumia ja harrastusmahdollisuuksia on järjestetty runsaasti kaikenikäisille.

3.1.4 Kehitys- ja elinvoimalautakunnan päävastuualueet

Kehitys- ja elinvoimalautakunnalle on asetettu kahdeksan tavoitetta ja mittarit. Tavoitteet toteutuivat pääosin. Tavoite asuntoalueen kehittämisestä ei toteutunut, kun vuonna 2022 ei tullut uusia tonttivarauksia eikä tontteja saatu myytyä. Katuinvestointien saneeraustarpeen ohjeeksi laadittiin katuinventointi konsulttityönä. Luonnostakylän uimamontun ympäristöä kohennettiin kesällä 2022. Siltasaaren virkistyspaikka on saanut positiivista palautetta. Lumijoki osallistui Oulun rakentajamessuille sekä muihin alueellisiin tapahtumiin, joissa tehtiin kuntaa tutuksi.

Kunnan luontaisia aktiviteettimahdollisuuksia esim. lintujen kevätmuuttoa, metsästyskautta, pilkkikautta sekä luistelu- ja hiihtopaikkoja on tuotu esiin sekä some-kanavilla että kotisivuilla.

Venäjän hyökkäyssota nosti voimakkaasti energiakustannuksia. Polttonesteiden, polttoainoiden ja sähköenergian hinta nosti sekä suoraan että myös välillisesti lautakunnan kustannuksia. Sähköenergian riittävyyden epävarmuus toi tarpeen varautua sähkökatkoihin.

Terveellisiä ruokailutottumuksia ja mm. lähi- ja luomuruoan käyttöä on lisätty. Luomutuotteiden määrä ateriapalveluissa oli n. 26 % vuonna 2022. Lumijoen ateriapalvelut kuuluu Portaat Luomuun -ohjelmaan ja voitimme kolmannen kerran peräisenä vuotena tunnustuksen Portaat Luomu SM-kisassa siitä, että olemme keskisuurten julkisten keittiöiden sarjassa olleet eniten luomuelintarvikkeita käyttänyt ateriapalveluiden tuottaja. Elintarvikemäärärahoja ja henkilöstökuluja Lumilyhdyn osalta ei ollut voitu ennakoida vuoden 2022 ateriapalveluiden talousarvioon. Niiltä osin talousarvio on ylittynyt. Vuoden 2022 elokuusta - joulukuuhun elintarvikkeiden hinnat nousivat noin 10 %

Kehitys- ja elinvoimalautakunnan toimintatuotot olivat 360.045 euroa (121,0 %) ja toimintakulut 2,3 milj. euroa (102,2 %). Myyntituotot toteutuivat suunniteltua paremmin (166,8 %). Toimintakuluissa merkittävin ylitys aiheutui aineissa, tarvikkeissa ja tavaroissa (115,3 %) ja prosentuaalisesti avustuksissa (202,8 %). Merkittävin alitus toteutui palvelujen ostossa (91,4 %).

Talousarviossa kehitys- ja elinvoimalautakunnalle asetetut tavoitteet toteutuivat pääosin.

Lumijoen liikuntapaikkojen ja -välineiden kunnossapidosta saadut asukas- ja käyttäjäpalautteet olivat positiivisia. Merkittävimmin positiivista palautetta on tullut talviaikaisesta latujen hoidosta. Uusi tekojäärata otettiin käyttöön.

Tavoitteeksi oli asetettu terveelliset ruokailutottumukset lähiruoka huomioiden. Tilikaudella 2022 lähiruokapäiviä toteutui 12 kappaletta. Luomutuotteiden määrä ateriapalveluissa oli n. 27 % vuonna 2022.

3.2 Taloudelliset tavoitteet

Lumijoen kunnan tilikauden tulos vuodelta 2022 oli tappiollinen -915,788 euroa. Poistoeron tuloutuksen sekä investointivarausten kirjauksen myötä tilikauden alijäämäksi muodostui -832.236 euroa.

Talousarvioon ei ole tehty muutoksia. Käyttötaloudessa tulojen ylityksiä oli 581.671 euroa ja menojen ylityksiä 1.683.605 euroa. Myyntituottoja saatiin 185.000 euroa ja Maksutuottoja 280.000 euroa arvioitua enemmän. Suurimmat toimintameno-ylitykset aiheutuivat henkilöstömenoissa (1,35 milj. euroa) sekä aineissa ja tarvikkeissa (311.500 euroa). Merkittävin alitus toteutui palvelujen ostossa (sote-ulkoistus päättyi).

Verotuloja kertyi 289.577 euroa suunniteltua enemmän. Valtionosuuksia tilitettiin 7.058.249 euroa, mikä on 73.249 talousarviossa suunniteltua enemmän. Tuloveroprosentti on ollut vuodesta 2018 alkaen 21 %, yleinen kiinteistövero prosentti oli 0,95 %, vakituinen asunto 0,5 %, muu kuin vakituinen asunto 1,15 % ja rakentamaton rakennuspaikka 6 %.

Investointien toteutuma oli 2,8 milj. euroa (netto). Muutettu investointibudjetti oli 2,97 milj. euroa ja näin ollen investointibudjetti alittui 166.500 eurolla. Suurimpina yksittäisinä hankkeina olivat päiväkodin uudisrakennus 750.800 euroa, hyvinvointikeskus 517.000 euroa sekä tekojäärata 415.400 euroa. Kaavateitä rakennettiin 428.700 eurolla.

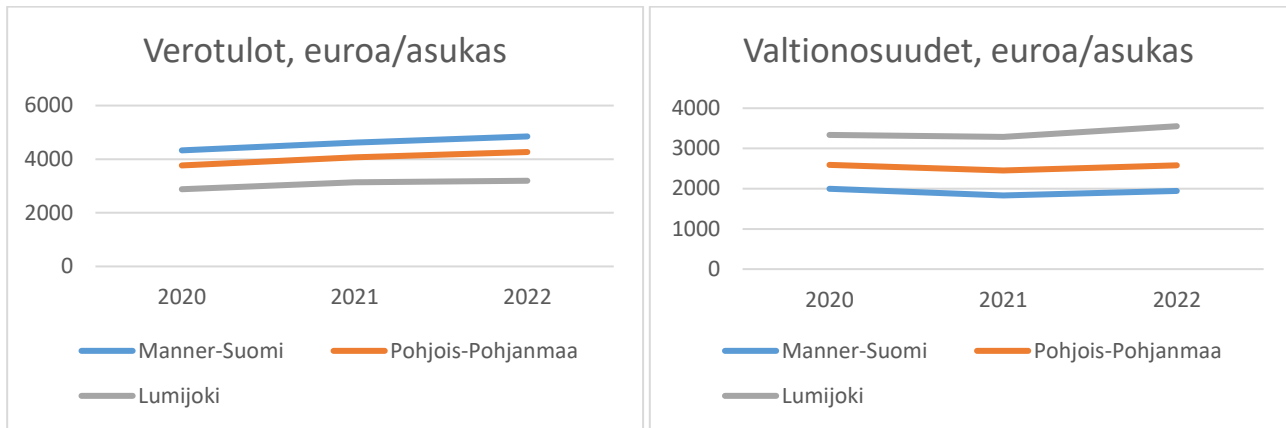
Seuraavassa taulukossa on esitetty taloudellisia tunnuslukuja asukasta kohti. Vertailutiedoiksi on otettu manner-Suomen ja Pohjois-Pohjanmaan lukuja.

	2020			2021			2022		
	Manner-Suomi	Pohjois-Pohjanmaa	Lumijoki	Manner-Suomi	Pohjois-Pohjanmaa	Lumijoki	Manner-Suomi Ennakko-tieto	Pohjois-Pohjanmaa Ennakko-tieto	Lumijoki
Toimintakate €/as	-5 688	-5 850	-5 548	-5905	-6051	-5853	-5845	-6070	-6845
Vuosikate €/as	726	526	655			565			-122
Lainat €/as	3 473	4 214	2 931	3476	4023	2558	3363	3725	3206
Konsernilainat €/as			4 351			4583			5808
Kertynyt ylijäämä €/as			371			434			22
Konsernin kertynyt ylijäämä €/as			893			1087			578
Suhteellinen velkaantuneisuus %	53,7	60,4	55,4			47,5			59,8
Suht. velkaantuneisuus konserni %			67,6			42,7			32,2

Lumijoen kunnan talouden tunnusluvuissa ei ole tapahtunut suuria muutoksia viimeisen kolmen vuoden aikana. Taseeseen kertynyt ylijäämä on lähes käytetty, mikä edellyttää tiukkaa taloudenpitoa tulevina vuosina. Asukasluku 31.12.2022 oli 1987. Väkiluku väheni 31 henkilöllä. Lapsia syntyi 22 ja kuolleita oli 20.

	2020			2021			2022		
	Manner-Suomi	Pohjois-Pohjanmaa	Lumijoki	Manner-Suomi	Pohjois-Pohjanmaa	Lumijoki	Manner-Suomi Ennakko-tieto	Pohjois-Pohjanmaa Ennakko-tieto	Lumijoki
Verotulot €/asukas	4 329	3 767	2 879	4618	4072	3137	4848	4267	3196
Valtionosuudet €/as	1 997	2 591	3 336	1831	2452	3287	1941	2580	3552
	6 326	6 358	6 215	6449	6524	6424	6789	6847	6748

Verotulot Lumijoen kunnassa on yhteensä 3.196 euroa/asukas, mikä on vähemmän kuin Manner-Suomessa ja Pohjois-Pohjanmaalla keskimäärin. Valtionosuuksia Lumijoen kunta saa enemmän kuin Manner-Suomi ja Pohjois-Pohjanmaa keskimäärin. Lumijoen kunnan verotuloissa ja valtionosuuksissa vuosina 2020-2022 on tapahtunut lievää kasvua, tosin vuonna 2020 valtionosuuksissa vaikuttavat valtion lisätalousarviossa myönnettyt koronatuot. Verotulot olivat vuonna 2022 vuoden 2021 tasoa, mutta valtionosuuden kasvot 425.000 eurolla.

4 HENKILÖSTÖ

Henkilöstön määrä (142) on lisääntynyt edellisvuodesta 37 työntekijällä. Lisäyksiä on tullut perusturvalautakunnan tehtäväalueelle (+36, ulkoistetun toiminnan ottaminen omaksi toiminnaksi), sivistys- ja hyvinvointilautakunnan tehtäväalueelle (+/-0) ja kehitys- ja elinvoimalautakunnan tehtäväalueelle (+1).

Sairauspoissaoloja kertyi vuonna 2022 yhteensä 2287 päivää, joka tarkoittaa noin 20,6 pv/hlö (vuonna 2021; 2144 päivää; 20,6 pv/hlö), mikä kunnissa on keskimäärin 16,7 pv/hlö (vuonna 2021). Sairauspoissaolot pv/hlö on keskiarvona sama kuin vuonna 2021, mutta työntekijöitä oli kaikkiaan 111 (v.2021 91), joille sairauslomaa kertyi. Koronapandemian aiheuttamia poissaoloja oli jonkin verran. Kertyneiden sairauslomien määrä on huolestuttava, vaikka osan päivistä selittää muutamat hyvin pitkät poissaolot.

Sairauspoissaolopäivien määrä vastaa kustannukseltaan arviolta yhdeksän henkilötyövuoden määrää. Yleisesti arvioidaan, että sairauspäivän hinta työnantajalle on noin 350 euroa, jolloin sairauspoissaolojen kustannus työnantajalle olisi noin 892.500 euroa.

Sairauspoissaolojen määrä on 20,6 pv/henkilö vuoden 2021 tasossa. Tarkastuslautakuntaa ehdottaa kartoittamaan sairauspoissaolojen syitä ja ryhtymään toimenpiteisiin tilanteen korjaamiseksi.

Tarkastuslautakunta painottaa vuosittain toteutettavan henkilöstön työhyvinvointikyselyn toteuttamisen tärkeyttä ja tulosten arviointia sekä raportointia.

5 KUNTAKONSERNILLE ASETETTUJEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Lumijoen kunnan konserniin kuuluu tytäryhteisönä Lumijoen Vesi Oy (73,17 %) ja Kiinteistö Oy Lumijoen Kartano (100 %). Lisäksi konsernitilinpäätökseen yhdistellään ne kuntayhtymät, joissa Lumijoen kunta on jäsenenä.

Kiinteistö Oy Lumijoen Kartanon tehtäväksi on määritelty vuokra-asuntotoiminnan hoitaminen niin, että toiminta tuottaa kulunsa velkaantumatta ja asuntojen arvo säilyy. Kiinteistö Oy Lumijoen Kartanon liikevaihto oli 568.236 euroa, liikevoitto 71.349 euroa ja tilikauden ylijäämä 396 euroa. Liikevaihtotavoite toteutui (555.500 euroa). Pitkäaikaista velkaa oli vuoden 2022 lopussa yhteensä 1,8 milj. euroa. Lainoja lyhennettiin toimintavuonna 108.522,67 euroa.

Kiinteistö Oy Lumijoen Kartanon haasteena on vuosien aikana kertynyt korjausvelka, jonka hallitseminen edellyttää riittävän korkeaa vuokrausastetta. Vuokrausasteen pitäminen korkeana edellyttää huoneistojen kunnossa pitämistä. Asuntokannan osalta on tehty aktiivista tarkastelua ja mietitty remontoinnin ja uudisrakentamisen vaihtoehtoja.

Lumijoen Vesi Oy:n tehtävänä on turvata kuntalaisille laadukkaan ja hinnaltaan kilpailukykyisen puhtaan veden saatavuus ja jäteveden käsittelyn hoitaminen. Lumijoen Vesi Oy:n liikevaihto oli 377.000 euroa ja tilikausi oli voitollinen 38.414 euroa.

Kunnan tilinpäätöksessä on todettu talousarviossa konserniyhtiöille asetetut tavoitteet, mutta niiden toteumaa ei siinä ole raportoitu. Konserniohje on vuodelta 2012. Tarkastuslautakunta kehottaa päivittämään konserniohjeen.

6 SISÄINEN VALVONTA JA RISKIENHALLINTA

Lumijoen kunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet -ohjeistus on hyväksytty vuonna 2014. Hallintosääntö on uudistettu vuonna 2017, jolloin on tarkistettu sisäistä valvontaa ja riskien hallintaa koskevat määräykset.

Tarkastuslautakunnan käsityksen mukaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeistuksen sekä konserniohjeistuksen laatimisprosessit ovat kesken. Tarkastuslautakunta suosittaa hallintosäännön päivittämistä vastaamaan kuntalain säädöksiä ja kuntaliiton malliohjetta.

7 YHTEENVETO

Tarkastuslautakunta toteaa, että raportointia on kehitetty yhdenmukaisempaan suuntaan, mikä helpottaa tilinpäätöksen tarkastelua.

Talousarviossa toiminnallisille tavoitteille on määritetty toimenpiteet ja mittarit.

Lumijoen kunnan toiminnalliset tavoitteet toteutuivat pääosin suunnitellusti, mutta taloudellisista tavoitteista jäätii merkittävästi. Vuoden 2022 tilinpäätös raskaasti alijäämäinen ja kumulatiivinen ylijäämä on lähes syöty.

Tilintarkastaja on antanut 2.5.2023 tilintarkastuskertomuksen vuodelta 2022. Kertomus ei sisällä huomautuksia. Tilintarkastaja on esittänyt tilinpäätöksen 2022 hyväksymistä ja vastuuvapauden myöntämistä tilivelvollisille vuoden 2022 osalta. Tarkastuslautakunta yhtyy tilintarkastajan esitykseen.

Tarkastuslautakunta kiittää luottamushenkilöitä sekä kunnan viranhaltijoita ja työntekijöitä kuntalaisten hyväksi tehdystä työstä ja toivoo positiivista kehittämistä jatkossakin.

Lumijoella 9. päivänä toukokuuta 2023

Tapio Junkkonen
puheenjohtaja

Hannu Kukkohovi
varapuheenjohtaja

Sirpa Hirvasniemi
jäsen